

Skoraj je bila že nastala noč, ko prihiteva z prijatlom S— na kolodvor. Učitelji so stali po narodnostih združeni ob postajskih poslopjih, poslušaje petje Bukovincev, katerih počasni milotožni napev se je kot nalaš vjemal z zgodovinsko-znamenito okolico. Kmalo zatim privozi vlak od severja, sprejme nas v vozove, in v gosti tmuni derčali smo se nazaj proti Dunaju. Da se peljamo čez veliki mirodvor, za to se jih je menda le malo brigalo; vsaj veseli šunder po vozovih ni dal misliti kaj tacega. O poznej uri dospeli smo še le na dom. (Dalje prihodnjič.)

Dopisi in novice.

Iz Železnikov, 1. novembra. — Odperto pismo svojim součencem iz dunajskega gospodarstvenega kurza l. 1869.; osobito onim iz II. razreda. Predragi prijatli! Otožnega serca Vam naznanim žalostno in pomilovanja vredno novico, da je bil naš bivši součenec, verli gosp. Jakob Schwarz, nadučitelj v Schwarzenberg-u na Vorarlberskem dne 24. oktobra ondi pokopan. Umerl je, žalibog, posiljene smerti enako našemu nesrečnemu rajnemu učiteljskemu sobratu Jan. Medja-tu iz Breznice; — tudi Schwarz-zevi lastni, komaj šoli odrasli učenci spozabili so se tako zelo, da so stegnili roko svojo zoper življenje svojega izverstnega nekdanjega gosp. učitelja. Kakor je soditi po listu, ki nam je to žalostinko sporočil, morali so se dolični pobalini v neki gostilnici posebno surovo obnašati, ter se med saboj pripravati, ker bére se, da jih je nazočni rajni pristojno in vljudno opominjal k spodobni obnaši, prijateljstvu in miroljubnosti. Ali njegove lepe besede najdle so slabo mesto; — ko se namreč poznej napoti gosp. nadučitelj proti domu, prestrežejo ga hudobneži, napadejo ga z nožmi, in eden ga tako nesrečno zabóde v vrat, da je v bližno hišo zbežavši ondi čez eno uro, med katerim britkim časom je pri popolni zavednosti svojemu morilcu določno iz serca odpustil njegovo hudobijo, izdihnil svojo dušo.

Ta žalostna novica mi je toliko bolj ranila serce, ker sva si bila na Dunaji z rajnim razun rojakov med vsemi součenci skoraj naj boljša prijatla in posebno sem ga čislal zaradi njegove neutrudne marljivosti; kajti v mojih očeh veljal je kot eden naj odličniših in naj prvih slušateljev vsega gospodarstvenega kurza. Slišal sem iz verjetnih ust, da so mu bili obilni uki v šoli še vse premalo; v prostih urah je neki hodil po posestvih v okolici dunajski, da bi si s tem še kaj več pridobil za svoje izobraženje v kmetijstvu. Pa tudi z odličnimi dunajskimi učenjaki je rad občeval, in likal se tako na vse strani. Prijateljstvo najino vterdilo se je bilo ukljub različni narodnosti popolnoma, in pogostno sva si od taistih dob dopisovala. Iz vsih njegovih pisem spoznaval sem blago, plemenito dušo; zvestega in vernega katolika; bistrumnega (pa ne javnega) politikarja; izverstnega učitelja; najdenega in varčnega (ter tudi dovolj premožnega) posestnika; — sploh moža brez madeža, ki bi bil na dolga leta še lahko mnogo koristil svoji domovini. Zapustil je svet v 40. letu svoje starosti, neoženjen. Naj mu sije rajske zarje večni blišč! Z Bogom! J. Lev.

Iz Ljubljane. — »Laib. Schlzgt.« 10. novembra posnema iz „Tov.“ notico o delavnosti „Nar. Šole“, ter pristavlja jako pikantne besede: »V pretečenem letu je odbor »Nar. Šole« baje tudi nekaj razdelil, a mi nismo nič od

tega zvedili, niti katerega teh darov vidili«. Tako! Kdo so pa tisti »Mi?« Berzkone so to tisti gospodje, kateri so še t. l. pisali. »Nam je čisto prav, da tudi „Nar. Šola“ kaj za šolo stori . . . Ali ste še teh misli? Naj bolje bi pač bilo, ko bi vsi složno delali. — Mar bi pa radi vedili za tiste šole, radi poznali tiste učitelje, kateri so z nami v kakoršni koli zavezi, da bi jih potem sumničili. Med učitelji na Kranjskem je že sploh taka govorica, da naj bolj modro ravna tisti, kateri si zavaruje svoje dobro ime pri vredništvu Schlzgt. Sicer velja to 3 gl., pa kaj za to! Poprej klerikalen nevednež, starokopitnež, mežnar ali pa morda (se ve da le v očeh Schlzgte) slab in niévreden učitelj »ein geistig und körperlich herabgekommenes Individuum« postane pa hipoma prijatelj napredka, prijatelj novih šolskih postav in s tem so mu (v očeh Schlzgt.) vse dobre lastnosti že a priori — kar naprej že — prisvojene. — Učitelji, podvizajte se, da vam Schlzt. ne zakliče: »Viel zu spät«. Poleg zavarovanja dobite še list, kateri vam bode, ako drugo ne, vsaj v to koristil, da se bote naučili dobro po nemški zabavljati, »Schlztg.« vam prihrani cel slovar, kajti tam najdete psovki, kakoršnih še niste nikoli slišali in javalne jih kedaj rabili.

Sicer mora pa »Schlzt.« t. j. tisti, ki jo vredujejo, imeti prav čudne pojmove o časopisji; berzkone obrača na »Tov.« tiste besede sv. pisma: »Ako te kdo udari na levo lice, pomeli mu še desno«. »Kaj prekanjeni tolmači to!« Tovaršev vrednik ne bi smel obrisati z lica pljunkov, katere mu Schlzgt. v obraz meče, niti šteti vzeti v roke, da si otrebi blato, katerega nanj nameče. Ker »Tov.« na prvi strani resne reči obdeluje, bi na zadnji strani ne smel besedice ziniti in mogel bi sleparstvo hvaliti. Kjer je časopisje raznega stajališča, ni nikdar brez polemike; a vsaka polemika mora biti objektivna in pisava vredna omikanega človeka. Ko je „Schlztg.“ jela izhajati, nisem se že anticipando z njo prepiral, a povedal sem svoje stališče, in povdarjal načelo »Tov.« kot katoliško-narodnega šolskega lista. — A vsaka številka »Laib. Schlztg.« je kazala, da pisateljem ni mar za vzore, ali za vzvišene namene, marveč za svojo osebo, da bi se ti ljudje ravno tako navduševali za klerikalizem, kakor za liberalizem, da so danes Nemci, jutri pa Slovenci — da le kaj namenu koristi. Narodnim učiteljem so terdili, pa tudi tako pisali: Pristopite k nam, mi smo pravi Slovenci, uni tam so f. hlapci. — Ker se je tudi jasno pokazalo, da ni dosti, ako jih človek le pri miru pusti, marveč da se mora čisto potajjiti, drugače ni rešenja, v očigled temu izkustvu sem véasih katero rekel, na verhunek svojega zločinstva (?) sem pa dospel, ko sem prinesel prav kratko notico o njihovem obénem zboru, ker tudi pri popisu tega shoda so narodne učitelje z iglo zbadali. Ali sedaj sem pa skupil. — Pa kaj takega si upa »ta Messnerblättchen«? Prekliče naj! Ali kaj? V »Schlzt.« 25. oktobra so bili ministrantov in mežnarjev skupaj zbobnali več, kakor jih je v vsi Ljubljani, tako so namreč smešili vrednika. Zadej pa je stalo z debelimi čerkami: Lüge, Verleumdung i. dr. Take zabavljice se je menda »Schlztg.« naučila od tistega kmeta, kateri je na štantu pred šolo podplate ukradel, jih vtaknil pod telovnik, zbežal in na vse gerlo kričal: Lovite, primite tatu!

Ko je pa »Tov.« 1. novembra »Schlztgi.« odgovoril, da ostane pri tem, kar je pisal, in da Lehrerverein pravila, katere je sam zložil, tudi tako suče, kakor sam hoče, spomnila se je »Schlztg.« vendar le, da sta bila navzočna dva nastopivna učitelja, katera sta pa ravno tačas slučajno prava učitelja postala. Gospodje, ki ste to pisali, le malo še pomislite, bote že spomnili se tudi drugih, takrat navzočnih nastopivnih učiteljev. Sicer je bil pa odgovor ves podoben nemškemu pregovoru »Halt, Bauer! das ist was anders«; kar mi možje pri »Schlzt.« storimo, je vse prav storjeno, drugi ste le tako neumni, da tega prav ne razumete.

Pa reč še ni bila s tem pri kraju. Izšla je »Schlztg.« ves svoj žolč nad učiteljem, ki ima toliko pri tem opraviti, kakor Markov pes v narodnem pregovoru. Učitelj, katerega »Schlztg.« tako lepo opisuje, mora gotovo biti verl, naroden učitelj, in je »Schlztgi« strašen tern; berzkone tudi ni zavarovan za svoje dobro ime, sicer bi se mu ne godilo tako hudo. Priporočujemo pa učitelju stilitike na c. k. izobraževališču, te lepe pridevke, s katerimi obklada »Schlztg.« imenovanega učitelja, za izgledne vaje takrat, ko bo razlagal epithéta ornantia, glasé se namreč takole: Ein bekanntes, armseliges und halbverhungertes Schulmeisterlein . . . einen geistig und körperlich ganz verkümmerten stotternden Häscher. Ali ni to krasna pisava? Naravne pogréske si očitajo le smerkavi pobalini in revščino človeku pa le oholi bogatini — pa vredniki tako zvane »Laib. Lehrerzeitung« učiteljem svojim tovarišem, a le takim, ki še niso pred njimi na kolena padli. Ko bi spredaj na listu ne stalo »Schulzeitung«, bi nihče ne vedil, da je to šolski list. In tak list hoče šole zboljšati, ka-li?

V ravno tem listu toži: Učiteljev primanjkuje, v izobraževališče jih ni veliko vstopilo. Koga nek mika, učitelj postati v takih okoliščinah? Koga ne posili ironičen smeh, kedar sliši hvaliti sedanjo svobodo učiteljev in grajati prejšno njihovo sužnost?

Konečno še eno besedo. Novih šolskih postav ni privabila »L. Schlztg.« niti ne bode ubranila, da se prenaředé, kedar se politični veter zasúče. Vsak čas svoje prinaša. Kakošen pomen ima tedaj njeno bahanje: »Mi smo za šolske postave; a uni tam, ti so pa protivniki novih šolskih postav. Za vsemi temi frazami ne tiči drugega nego golo koristolovje. Vas in nas nihče ne bode — vsaj v resnici ne — prašal, ali ste za postave ali ne? Podložnemu velja glas: Ubogaj in delaj! Tlake in desetine ne bo več nazaj, tako tudi prejšnega razmerja učiteljskega stanu ne; smešno je natočevanje. »Tovarsč« hoče, da bi učitelji vedno sužnji ostali. A gotovo je pa, da se v stari Evropi počasi a neprestano nekaj pripravlja, kar bo veliko vplivalo na šolstvo. Tačas, kaj ne, bomo pa vsi enih misli, vsi bomo namreč molčali, samo »L. Schlztg-i« bo ostala Herostratova slava, da si je prizadevala na vso moč ogenj razprtije netiti in delati zdražbe. Učitelji se že šaljivo eden drugega prašamo: No, kdo bode pa sedaj prvi na versti? Na katero šolo se bo ozerla sedaj »Schlztga.«? Viditi je pa, da nobenemu ni tako gorka, kakor ravno podpisanemu vredniku; a narodni učitelji dobro vedo, da po klerikalnem »Tovarsču« maha, a narodnega misli. Ako je vrednik tisti Jona, ki je vzrokoval tak vihar (v Schlztgi.), verzite ga v morje, in postala bo tihota, t. j. ne berite več »mežnarskega lista«, potem bo nehal pisati; vrednik je sploh tako odljuden, da nikomur več ne obeta, kakor mu more dati; list je pa sedaj ob vso veljavo, ker je njegov vrednik poslednji mežnar na Kranjskem; učitelji pa niso več mežnarji. S tem bote jasno pokazali, da »Schlztg.« resnico govori, ko pravi, da je M. M. edini učitelj, kateri še ni utihnil, — in da so se vsi drugi poskrili, kar pa menda »Schlztg.«, dasiravno to piše, vendar le ne verjame.

— (Pedagogijsko-književni zbor v Zagrebu) je imel 2. novembra svojo glavno skupščino. Predsednik gosp. Ivan Filipovič odperl je sejo z govorom, v katerem je omenil najvažnejše točke o delovanju opravljajočega odbora. Blagajnik gosp. Ljud. Modéc poročal je skupščini o materialnem stanju omenjenega društva. Imovina pedagogijsko-književnega društva znaša dandenes 2272 gl. 80 kr. brez dohodkov od »metrične mere«, ki jo je izdalo društvo. Pač lepa vsota, s katero se dá marsikaj koristnega za napredek ljudskega šolstva storiti! — Na dnevnem redu je bila tudi razprava o telesnej kazni. Gosp. Fabković je predlagal, naj skupščina sprejme načelo,

da se mladina s telesno kaznijo ne poboljša, in vladi naj se predloži vprašanje, s katerimi sredstvi bi se dala telesna kazen nadomestiti. Ovi predlog nij bil sprejet in skupščina je sklenila, da v izvanrednih okoliščinah, kedar so vsi drugi pripomočki zastoj, mora se mladina tudi telesno kaznovati, toda primerno in dostojno.

Potem se je pretresovala »osnova berila za nadaljevanje kmetske šole« in »osnova berila za nadaljevalne meščanske šole«. Obe osnovi bile ste z majhnimi premembami od skupščine sprejeti.

Vidi se iz tega, da so hrovaški učitelji mnogo marljiveji od nas Slovencev, zato pa tudi napredujejo. Pri nas se pa še za to, kar imamo, nihče ne briga in to je krivo, da nazadujemo, mesto da bi napredovali. Žalibog, da je res tako!

— Pojasnilo »Ključa« za metrično mero zlošč. gosp. Znidarčič je natisnjeno in se prodaja s »Ključem« vred pri Seitz-u v Gorici, pri Gerber-ju v Ljubljani in pri pisatelju na Banjšicah poleg Kanala po 4 kr. a. v.

»Ključ« s pojasnilom je najcenejši učni pomoček za metrično mero, in vendar prav dober. Vse resnice metrične mere stojé tu v jasnem preglédu, kakoršnega v drugih knjigah ne najdeš. Zato je treba skerbeti, da se ta »Ključ« s pojasnilom med šolsko mladino in ljudstvo razide. — Kdor pri pisatelju več ko 30 »Ključev« naroči (z nakaznico), ne plača poštnine od njih.

— O pričetku novega šolskega leta priporočamo našim šolam gosp. Levičnik-ovega »malega slovenskega pevca«, od katerega je še nekoliko iztisov dobiti na prodaj pri tukajšnjem bukvarju gosp. Jan. Giontini-tu. Kdor pošlje po poštni nakaznici 34 soldov, dobiga stroška prosto pod križnim zavitkom po pošti. Za tako mali denar slovenski učitelji v prihodnje menda ne bodo več napevov in pesmic za svoje učence kupovali, ker se je delo in papir tako zelo podražilo.

— Srenjski odbor ljubljanskega mesta je odobril potovalno šolo na mahu in je privolil potrební denar vsega skupaj 709 gl., tedaj 269 gl. več kakor smo zadnjič omenili. Za ljubljanske šole se bo potrebovalo prihodnje leto 11.833 gl.

Premembe v učiteljskem stanu.

Na Kranjskem. Gosp. profesor Vilibald Zupancič, glavni učitelj na ženskem izobraževališču, sprašuje do konca l. 1875/76 laški jezik pri c. k. spravevalni komisiji za splošne ljudske in meščanske šole. Zasobni učitelj gosp. Andrej Perne postane učitelj v Vipavi in gosp. Matija Bartel pa podučitelj v Trebovljah na Štajerskem, oba začasno. Gosp. Janez Kernc pride začasno za učitelja v Šentvid pri Ljubljani. Gna. Franciška Vencovski gre za učiteljico v Rogatec na Štajersko. G. Luka Lavtar, dozdaj suplent na ljubljanski realki, nastavljen je za definitivnega profesorja na slovenski oddelek učiteljskega pripravnišča v Gorici. — Goričani dobodo s profesorjem Lavtarjem izvrstno slovensko učilno moč, piše »Nar«.

Na Štajarskem. — V Ljutomer pride za podučiteljico gna. Ana Ludwig iz Zagreba; za podučitelja pri Kapeli gsp. Jože Mihelič in za učitelja v Središče gsp. Strenkelj.